

W POSZUKIWANIU LINGWISTYKI (DO)STOSOWANEJ

IZABELA PROKOP

Nastroje końca wieku charakteryzują się na ogół niepewnością jutra, obawami co do dalszego przebiegu losów zarówno świata jak i poszczególnych grup społecznych i jednostek. Przełom tysiącleci przynosi dodatkowy niepokój, zwłaszcza że wiele pesymistycznych wizji dalszego rozwoju naszej cywilizacji posiada aż nadto wystarczające uzasadnienie w zaistniałych faktach. Szkolnictwo wyższe nie jest wolne od tych obaw, a wręcz przeciwnie – młodzież obecnie przebywająca na studiach zadaje sobie częściej niż dawniej pytanie: Jakim wymaganiom trzeba będzie sprostać w nadchodzącym XXI wieku? Co trzeba koniecznie umieć, a co stanowić będzie przestarzały balast? Zanim rynek pracy ostatecznie zweryfikuje wiedzę i umiejętności naszych absolwentów, warto może zastanowić się przez chwilę nad wizją uczelni XXI wieku. Podczas gdy w planowaniu badań naukowych wybiegamy myślą na całe pokolenie naprzód i rysujemy wizje projektów, które przy obecnym stanie techniki jeszcze nie mogą być zrealizowane, to w dydaktyce wciąż jeszcze zbyt rzadko mamy do czynienia z rozwiązaniami organizacyjnymi, które nie tylko zaspokajałyby potrzeby dydaktyczne obecnego pokolenia, lecz wybiegałyby w nieco odleglejszą przyszłość niż perspektywa 5-10 lat i stanowiły próbę zaspokojenia potrzeb, które dopiero zaczynają się pojawiać. Poniższe rozważania dotyczą specjalności „lingwistyka stosowana”, prowadzonej przez Wydział Neofilologii naszej uczelni.

Wśród rozważań na temat sylwetki absolwenta najważniejsze wydaje się postawienie pytania: *Kto to jest lingwista stosowany?*, a dopiero potem opisywać, co nasz absolwent powinien wiedzieć i umieć. W czasach coraz szybszego obiegu informacji wszelka wiedza dezaktualizuje się, zanim dysponujący nią człowiek zdąży ją praktycznie zastosować, a procesy te dotyczą nie tylko nauk ścisłych i przyrodniczych, lecz również humanistycznych. Natomiast cechy osobowościowe stanowią nieoceniony kapitał i bazę wyjściową dla dalszego doskonalenia się, rozumianego nie tylko jako dalsze kształcenie, lecz również jako praca nad sobą w celu osiągnięcia optymalnego i harmonijnego rozwoju osobowości.

W XXI wieku staniemy się społeczeństwem permanentnej edukacji. Nie tylko uczniowie szkół wszystkich typów, nie tylko studenci studiów stacjonarnych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych, ale przede wszystkim populacja czynna zawodowo będzie potrzebować coraz większych zasobów wiedzy i umiejętności do wypełniania codziennych zadań. Jednocześnie zaś przyspieszenie tempa rozwoju cywilizacyjnego doprowadzi do konieczności skrajnej racjonalizacji czasu pracy, a w celu zachowania zdrowia psychofizycznego niezbędne będzie masowe uprawianie sportów, zwiększenie czasu, przeznaczanego na całonocny relaks oraz na życie rodzinne. Ten ostatni punkt jest dziś ważniejszy niż kiedykolwiek, gdyż na skutek przyspieszonego rozwoju techniki współzysują obecnie pokolenia, wychowane w całkowicie odmiennych warunkach. Groźba zerwania ciągłości doświadczenia ludzkiego rysuje się już bardzo wyraźnie. Pomost międzypokoleniowy mogłoby stanowić szkolnictwo, w tym na pierwszym miejscu – szkoły wyższe, jako instytucje, z jednej strony przechowujące pieczołowicie pamięć o minionych dokonaniach i czerpiące siłę z wielowiekowej tradycji, a z drugiej strony – poprzez fakt skupiania licznych grup młodzieży studiującej i podejmującej pracę badawczą na studiach doktoranckich – stanowiące awangardę postępu we wszystkich zakresach życia. Dla osiągnięcia tego celu niezbędne jest uelastycznienie i udrożnienie systemu kształcenia.

W społeczeństwie przyszłości podstawę zdobywania wiedzy stanowią będą multimedia, a więc pytanie: *Co mam umieć?* należy zastąpić pytaniem: *Gdzie mam szukać potrzebnych informacji?* Czas studiów może okazać się w wielu przypadkach zbyt długi, należy więc umożliwić studiującym naprzemienne łączenie studiów, również stacjonarnych, z działalnością zawodową. W tym celu niezbędne są studia co najmniej dwuetapowe, kompatybilne z gęstą siecią studiów doktoranckich i podyplomowych. Wzajemne przenikanie się różnych form edukacji nie może przynieść jednak niepożądanego efektu ubocznego w postaci drastycznie zwiększonej liczby egzaminów wstępnych.

Spróbujmy zestawić listę cech, które posiadać powinien lingwista stosowany:

- kreatywność – aby w wykonywanym zawodzie nauczyciela lub tłumacza był twórcą, wirtuozem, niepodobnym do innych, reagującym natychmiast w sposób nieszablonowy na zmienne warunki otoczenia zawodowego;
- staranność w pracy – przejawiająca się w przestrzeganiu dyscypliny zewnętrznej, a także wewnętrznej, a więc wykonywania swojej pracy bez stałego nadzoru ze strony przełożonych;
- wytrwałość – rozumiana jako zdolność do ukierunkowanego wysiłku i umiejętność wyciągania wniosków z ewentualnych niepowodzeń;
- łatwość zawierania i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi, to znaczy życzliwość dla innych, umiejętność słuchania, prowadzenia negocjacji, ustępowania; zrozumienia potrzeb innych ludzi i motywów ich działania; skromność, przejawiająca się w podejmowaniu działania i ponoszeniu odpowiedzialności za to działanie, wspieranie innych w staraniach. W potocznym rozumowaniu skromność często bywa niesłusznie utożsamiana z biernością, powstrzymywaniem się od działania i wypowiadania własnego zdania, a idąca z nią często w parze tak zwana nieśmiałość, sprawiająca wiele

kłopotów studentom i uczniom, jest rezultatem nadmiernego skupienia się na samym sobie, zamiast na zadaniu do wykonania;

- tolerancja dla innych systemów wartości i postaw, przejawiająca się w nienarzucaniu innym własnych przekonań oraz w życzliwości dla wszystkiego, co inne, bez wartościowania.

Tak ukształtowany lingwista stosowany to humanista, specjalista w zakresie komunikacji interpersonalnej nie tylko w ramach naszej własnej grupy narodowej, ale również w komunikacji interetnicznej, człowiek asertywny, rozwiązujący z powodzeniem wszelkie problemy i funkcjonujący również jako negocjator w ewentualnych zakłóceniach komunikacji, wyzwalający kreatywność w innych, tworzący nowe wartości. Równocześnie jest to człowiek otwarty na nowe trendy w nauce i technice, uczący się systematycznie przez całe życie, poszukujący ustawicznie nowych, lepszych rozwiązań i – co najważniejsze – człowiek, który potrafi przyznać się do błędu lub niewiedzy i pytać innych o to, czego sam nie wie.

Jaki sposób organizacji studiów mógłby wykształcić takiego człowieka? Zanim będzie można odpowiedzieć na to pytanie, trzeba spróbować zebrać dane empiryczne. Stad też w roku akademickim 1997/98 rozpoczęło się w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki wdrażanie systemu modułowo-punktowego. Ten nowy system organizacji studiów jest niemal kompatybilny z Europejskim Systemem Transferu Punktów (ECTS). Przypisanie poszczególnym przedmiotom określonej liczby punktów umożliwia polskim studentom odbywanie części studiów w innych krajach, a cudzoziemcom mogłoby umożliwić zaliczanie kolejnych semestrów w Polsce przy zachowaniu jednolitych zasad, a więc bez konieczności występowania o urlopy dziekańskie w razie otrzymania stypendium zagranicznego.

Jako podstawową zasadę organizacji studiów przyjęto podział studiów na stopień licencjacki i magisterski. Po ukończeniu studiów stopnia licencjackiego możliwe jest zakończenie edukacji i opuszczenie uczelni z dyplomem licencjata. Uzyskanie dyplomu licencjata równa się ukończeniu wyższych studiów zawodowych (I-go stopnia). Studenci, którzy kontynuują studia, przechodzą na stopień II (magisterski), kończąc się uzyskaniem dyplomu magisterskiego. Czas trwania studiów magisterskich wynosi na ogół 5 lat (10 semestrów), a studiów licencjackich – przeciętnie 3 lata (6 semestrów). Możliwe jest jednak takie ułożenie curriculum, aby studia można było zakończyć w łącznym okresie 4 lat. Możliwe jest też studiowanie jednocześnie na dwóch specjalnościach w ramach Studiów Zintegrowanych. Jednak decydujące powinny być tu uzdolnienia i zainteresowania studentów oraz wymagania przyszłych pracodawców, a nie formalna struktura takich studiów.

W obliczu bliskiego już zniesienia postępowania rekrutacyjnego i wprowadzenia nowej matury z udziałem pracowników wyższych uczelni większą niż dotychczas rangę zyskuje pierwszy semestr studiów, nazywany w naszym systemie semestrem diagnostycznym. Nazwa ta określa najdokładniej jego zadania. W trakcie zajęć, trwających prawie cztery miesiące, każdy student uzyskuje dokładną diagnozę swoich sprawności językowych w zakresie języka niemieckiego i angielskiego. Postępowanie diagnostyczne pozwala na indywidualny dobór ćwiczeń i materiałów do nauki języków w sposób bardzo efektywny, tj.

w ścisłej współpracy ze studentem, przy uwzględnieniu jego predyspozycji i preferencji. W przyszłości konieczne będzie zastosowanie daleko idącej autonomii w uczeniu się języków.

Udział modułów obowiązkowych, początkowo duży, następnie stopniowo maleje na rzecz indywidualnej decyzji studenta odnośnie zaliczanych kolejno jednostek tematycznych. Student może indywidualnie kształtować plan swoich studiów poza obowiązkowym minimum zaliczeniowym na każdym bloku. Ten moment wyboru jest bardzo ważny, gdyż student w pełni upodmiotowiony, kształtujący samodzielnie swój plan studiów, jest w stanie również wykazać się dużą odpowiedzialnością w innych sprawach, a więc wybór stanowi element wychowania na uczelni.

Po każdym semestrze sporządza się listę studentów wg liczby uzyskanych punktów; kolejność ta obowiązuje przy zapisywaniu się na poszczególne moduły. Oznacza to, że studenci, którzy uzyskali najlepsze wyniki w nauce, mają pierwszeństwo w wybieraniu następnych modułów w razie liczby studentów przekraczającej możliwości zaplanowanych zajęć.

Jednostki tematyczne (moduły) podzielone zostały na następujące grupy:

Moduły obowiązkowe

1. Moduł podstawowy – obejmuje zajęcia obowiązkowe dla wszystkich studentów, realizowane poza macierzystą jednostką. Należą do nich:

- filozofia 60 godzin 4 pkt.
- język łaciński . 60 godzin 4 pkt.
- WF 120 godzin 2 pkt.

Łącznie 240 godzin, 10 pkt.

2. Moduł językowy główny

jest to język niemiecki, który jest językiem wykładowym;

- język niemiecki – 510 godzin 25 pkt.

Zajęcia zebrane są w cztery bloki:

A	240	godzin	10	pkt
B	120	godzin	5	pkt
C	90	godzin	5	pkt
D	60	godzin	5	pkt.

Każdy blok kończy się obowiązkowym egzaminem, a punkty przyznaje się po jego zdaniu.

W pierwszym roku studiowania realizuje się w zasadzie blok A, chociaż istnieje możliwość "przeskoczenia" jednego bloku i rozpoczęcia zajęć na wyższym poziomie. Możliwość ta otworzy się po zaliczeniu semestru diagnostycznego. Student, wyróżniający się w nauce może, po uzyskaniu zgody wszystkich prowadzących zajęcia praktyczne, uzyskać zaliczenie egzaminu i przejść na następny blok. Generalną zasadą systemu jest oddziaływanie pozytywne na studentów, a więc nagradzanie za to, co student już umie.

Jednocześnie sankcjonuje się w ten sposób wiedzę uzyskaną w szkole średniej i oddaje należny szacunek nauczycielom licealnym, często naszym kolegom ze studiów lub wręcz absolwentom naszych instytucji.

3. Moduł językowy dodatkowy obejmuje dwa języki: język angielski i język rosyjski.

Język angielski: 300 godzin 15 pkt

A	120	godzin	5	pkt
B	120	godzin	5	pkt
C	60	godzin	5	pkt
		razem	15	pkt.

Każdy blok kończy się obowiązkowym egzaminem, a punkty są przyznawane po jego zdaniu.

Język rosyjski: 270 godzin 10 pkt

A	120	godzin		
B	120	godzin		
C	30	godzin		
		razem	10	pkt.

Bloki A i B kończą się zaliczeniem, a blok C – egzaminem. Punkty za język rosyjski są przyznawane dopiero po zdaniu egzaminu.

Język angielski jest pierwszym lektorem, a język rosyjski – drugim lektorem, skąd wynika różnica w punktacji poszczególnych zajęć. W zakresie języka rosyjskiego zostanie uwzględniony fakt, iż niektórzy studenci uczyli się już tego języka w szkole, a więc poziom będzie zróżnicowany. Szczegółowych informacji udzielają lektorzy języka rosyjskiego po wstępnej diagnozie.

Postępowanie diagnostyczne na I semestrze

Testowanie odbywa się w czasie intensywnych zajęć językowych, prowadzonych w systemie nauczania otwartego, znanego może już ze szkoły średniej, przy zastosowaniu elementów metod alternatywnych. Celem naszym jest skupienie intensywnego treningu językowego na niższych semestrach, aby w późniejszej fazie studiów pozostawić studentom czas na studiowanie indywidualne. Dobra znajomość języków ułatwi i przyspieszy opanowanie innych przedmiotów.

Studenci, którzy wykażą się znajomością języka rosyjskiego ze szkoły średniej, uzyskają – po spełnieniu wymogów, ustalonych przez wykładowców – wpis do indeksu oraz odpowiadającą przedmiotowi liczbę punktów. Natomiast osoby, które nie uczyły się języka rosyjskiego w szkole, podejmą naukę na szczeblu początkującym. Zajęcia językowe odbywają się będą w formie konwersatoriów, tradycyjnych ćwiczeń, workshopów i konsultacji indywidualnych.

Program nauczania języka angielskiego zakłada pogłębienie znajomości języka i całkowite opanowanie poprawnego wyrażania się w mowie i piśmie w podstawowym

zakresie, ponadto zakłada się opanowanie różnych warstw stylistycznych języka angielskiego, gramatyki opisowej języka angielskiego w podstawowym zakresie, frazeologii i idiomatyki. Studenci, zaliczający również moduły fakultatywne, uczestniczą w dodatkowych zajęciach, organizowanych w miarę możliwości z zakresów wykraczających poza tradycyjny lektorat.

Semestr diagnostyczny

Język niemiecki

Do realizacji przewidziano następujące sprawności językowe:

I. Czytanie ze zrozumieniem: czytanie ekstensywne.

Celem zajęć jest rozwijanie i sukcesywne sprawdzanie kompetencji językowej studentów w zakresie rozumienia tekstu czytanego; szczególnie sprawności czytania ekstensywnego, czyli zdolności rozumienia, selekcji i operowania informacjami, zawartymi w tekście. Zajęcia dzielą się na ćwiczeniowe i testujące. W czasie zajęć ćwiczeniowych studenci będą czytać teksty i rozwiązywać zadania, sprawdzające ich zrozumienie: formułowanie odpowiedzi na pytania do tekstu, ustalanie struktury treściowej i podtytułów, streszczenia i inne. Przewidziane są zróżnicowane formy pracy: w małych grupach, w parach, indywidualnie i frontalnie. W czasie zajęć testujących studenci będą rozwiązywać zadania tesatowe, polegające na odpowiedzi na pytania w formie opisowej, zdań z lukami, w formie twierdzącej/przeczącej, multiple choice i inne. Jako materiały służą współczesne teksty o zróżnicowanej tematyce, oryginalne lub zaadaptowane.

II. Kurs laboratoryjny

Zajęcia mają na celu automatyzację struktury zdań podrzędnie złożonych. Ćwiczenia są zorientowane audiolingwalnie. Materiały: Zielinski, Wolf-Dietrich (1981): *Der deutsche Nebensatz. Situative Tonbandübungen*. Ernst Klett Stuttgart.

III. Fonetyka

Celem zajęć jest utrwalenie poprawnych nawyków artykulacyjnych, jak również skorygowanie błędów wymowy i intonacji. Studenci poznają budowę i funkcjonowanie organów artykulacyjnych oraz zasady transkrypcji fonetycznej (API). Zajęcia odbywają się grupowo i indywidualnie. Intensywne ćwiczenie wymowy polega na powtarzaniu wyrazów, grup wyrazowych i zdań według podanego wzoru; na głośnym czytaniu fragmentów tekstów; na produkowaniu krótkich wypowiedzi.

IV. Ortografia

W związku ze zmianą niektórych zasad pisowni niemieckiej wprowadza się dodatkowe zajęcia, których celem jest zapoznanie się ze zmianami. Zajęcia przybierają formę konwersatorium lub indywidualnych konsultacji. W trakcie zajęć studenci piszą dyktanda i wypracowania oraz uczą się efektywnego korzystania ze słowników.

V. Słuchanie ze zrozumieniem

Sprawność ta ma duże znaczenie w kształceniu tłumaczy. Celem zajęć jest rozwijanie globalnego i selektywnego rozumienia tekstu słyszanego – przeczytanego przez lektora lub odtworzonego. Ćwiczenie polega na notowaniu i odtwarzaniu treści tekstu, odpowiadaniu na pytania do tekstu, uzupełnianiu luk, kwalifikowaniu wypowiedzi na temat tekstu jako prawdziwych lub fałszywych, sporządzaniu konspektów i in. Materiały: Taśmy magnetofonowe, towarzyszące podręcznikom, audycje radiowe i telewizyjne.

VI. Praktyczna gramatyka

Celem zajęć jest utrwalenie poprawnych struktur języka niemieckiego zarówno w mowie jak i piśmie. Poprzez podejście kognitywne umożliwiona jest studentom eliminowanie źródeł błędów. Materiały: ćwiczenia zawarte w podręcznikach.

VII. Konwersacja

Celem zajęć jest dalsze rozwijanie sprawności porozumiewania się w mowie. Ćwiczenia polegają na prowadzeniu rozmów w parach i małych grupach, z wykorzystaniem magnetofonu. Zajęcia kształtować powinny również kompetencję komunikacyjną, t.j. umiejętność adekwatnego do sytuacji reagowania werbalnego i niewerbalnego. Szczególnie istotne są formuły inicjujące i zamykające poszczególne fazy dialogu, w tym system form adresatywnych; naturalne tempo mówienia; przebieg linii intonacyjnej; gestykulacja w dialogach; umiejętność inicjowania i podtrzymywania rozmów.

Język angielski

Pierwszy lektorat posiada strukturę zajęć zbliżoną do zajęć z języka wykładowego. Zasadniczo zajęcia koncentrują się wokół rozwijania podstawowych czterech sprawności językowych: mówienia, czytania, pisania i rozumienia ze słuchu.

Język rosyjski

Zajęcia z drugiego lektoratu mają za zadanie wyrobienie elementarnej sprawności posługiwania się językiem w codziennych sytuacjach komunikacyjnych oraz sprawności rozumienia tekstu pisanego.

SEMESTR KOREKCYJNY

Celem semestru korekcyjnego jest umożliwienie studentom powtórzenia i utrwalenia materiału językowego, z którym mieli problemy w semestrze zimowym. W trakcie semestru letniego tworzy się homogeniczne (jednorodne pod względem opanowania różnych sprawności językowych) grupy i prowadzi intensywne zajęcia językowe w ramach podanych wyżej sprawności, którym towarzyszy praca indywidualna studentów. Celem jest ustalenie indywidualnego tempa zaliczania poszczególnych modułów (dobór ilościowy materiału). W tym czasie studenci poznają zasady autonomicznego uczenia się. W trakcie semestru korekcyjnego każdy student uzyska diagnozę odnośnie tempa swojego uczenia się i wskazówki co do dalszej samodzielnej pracy nad opanowaniem języków poprzez

wskazanie zakresów lepiej i słabiej opanowanych. . W dalszym ciągu będą się odbywały zróżnicowane zajęcia językowe.

Poza zajęciami językowymi student realizuje wybrane z listy modułów obowiązkowych przedmioty, które ma zamiar zaliczyć w trakcie I roku. Poniżej podana jest pełna ich lista. Ponadto obowiązuje zasada zaliczenia minimum obowiązkowego, na podstawie którego obliczana jest średnia ocena.

Punkty, wymienione w planie studiów, obok modułów, wpisywane są do rocznego certyfikatu i świadczą o zaliczeniu danego modułu, nie mówią jednak nic o jakości, tzn. o stopniu opanowania materiału przez studenta. Tę ostatnią informację zawiera ocena, wpisywana do indeksu. Kryteria oceny ustala wykładowca, realizujący dany moduł. Jednostki modułowe mogą być zaliczane np. na podstawie: obecności na zajęciach, aktywności studenta, oceny pracy domowej, oceny pracy klauzurowej, odpowiedzi ustnej (egzaminu ustnego), wygłoszonego referatu, złożonej pracy semestralnej. Tryb zaliczenia poszczególnych przedmiotów podawany jest do wiadomości studentów na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu.

4. Moduł lingwistyczny wstępny

Za moduł lingwistyczny wstępny student otrzymuje łącznie 24 punkty. Moduł ten składa się z następujących przedmiotów:

- wstęp do językoznawstwa	30 godzin	4 pkt.
- gramatyka opisowa jęz. niemieckiego	120 godzin	12 pkt.
- gramatyka kontrastywna niem.-pol.	60 godzin	8 pkt.

5. Moduł literacko-krajoznawczy wstępny

Moduł literacko-krajoznawczy wstępny – 12 pkt – składa się z dwóch przedmiotów:

- historia literatury niemieckiego obszaru językowego I	60 godzin	6 pkt
- krajoznawstwo niemieckiego obszaru językowego I	60 godzin	6 pkt

6. Moduł zasadniczy (glottodydaktyczny lub/i translatoryczny) – do wyboru

Student może wybrać jeden moduł, glottodydaktyczny lub translatoryczny, jako zasadniczy, lub też zdecydować się na zaliczanie obu modułów, w celu uzyskania dwóch specjalizacji- tłumaczeniowej i nauczycielskiej jednocześnie. W celu uniknięcia spiętrzenia zajęć na bloku C radzimy zaliczyć jeden z modułów zasadniczych w czasie studiów licencjackich, a drugi – w czasie studiów magisterskich. Jest też możliwe indywidualne ustalenie listy przedmiotów do realizacji.

Za moduł zasadniczy uzyskuje się 46 pkt.

Moduł glottodydaktyczny zasadniczy składa się z następujących przedmiotów:

- psychodydaktyka	90 godzin	10 pkt zaliczenie
- psycho-i socjolingwistyka	60 godzin	10 pkt. egzamin
- glottodydaktyka	120 godzin	16 pkt. egzamin
- podstawy translatoryki	30 godzin	5 pkt. zaliczenie
- lingwistyczne podstawy przekładu	30 godzin	5 pkt. zaliczenie
razem	330 godzin	46 pkt

W skład modułu wchodzi ponadto praktyka szkolna, za którą nie przyznaje się punktów, ale jej zaliczenie jest jednym z warunków uzyskania dyplomu licencjata.

Moduł translatoryczny zasadniczy obejmuje następujące przedmioty:

- podstawy translatoryki	90 godzin	10 pkt zaliczenie
- tłumaczenie konsekutywne	120 godzin	16 pkt egzamin
- lingwistyczne podstawy przekładu	60 godzin	10 pkt egzamin
- glottodydaktyka I	60 godzin	10 pkt zaliczenie
razem	330 godzin	46 pkt

W skład modułu wchodzi ponadto praktyka translatorska bez przyznawania punktów, ale jej zaliczenie jest jednym z warunków uzyskania dyplomu licencjata.

7. Moduły fakultatywne

krajoznawczo-literacki rozszerzony:

- Polacy i Niemcy – dzieje trudnego sąsiedztwa	-30 godz.	5 pkt
- Wspólna Europa – mit czy rzeczywistość? Dzieje integracji europejskiej	30 godz.	5 pkt
- Partnerzy czy rywale? Ameryka i Europa we wzajemnych stosunkach.	30 godz.	5 pkt
- Problemy współczesnego świata w TV	30 godz.	5 pkt
- Analiza języka w III Rzeszy	30 godz.	5 pkt

glottodydaktyczny rozszerzony składający się z przedmiotów:

- Akwizycja języka	30 godz	5 pkt
- Komunikacja interkulturowa	30 godz	5 pkt
- Nauczanie interkulturowe	30 godz	5 pkt
- Literatura i kultura w nauczaniu języka niemieckiego	30 godz.	5 pkt

lingwistyczny rozszerzony składający się z przedmiotów:

- Frazeologia kontrastywna	30 godz	5 pkt
- Pragmalingwistyka	30 godz	5 pkt
- Komunikacja w przedsiębiorstwie	30 godz	5 pkt
- Propedeutyka translatoryki	30 godz	5 pkt

Moduł językowy rozszerzony

Język niemiecki

- Konwersacja	60 godz	6 pkt
- Austriacka odmiana języka niemieckiego	30 godz	5 pkt
- Problemy współczesnych społeczeństw w prasie	30 godz	5 pkt
- Język ustaw niemieckich i polskich	30 godz	5 pkt
- Ortografia niemiecka nowa	30 godz	5 pkt

Język angielski	60 godz	2 pkt
Język rosyjski	30 godz	2 pkt

Wszystkie przedmioty w modułach fakultatywnych kończą się zaliczeniem na zasadach, ustalonych przez prowadzących zajęcia i podanych do wiadomości studentów na pierwszym spotkaniu. Z oferowanej listy każdy student wybiera dowolne przedmioty, a liczba punktów nie powinna być mniejsza niż 10, co wynika z punktacji za zaliczenie modułów obowiązkowych.

Możliwe curricula – ścieżki przebiegu studiów na specjalności lingwistyka stosowana

1. Studenci uzyskują w czasie studium licencjackiego jedną specjalność: tłumacza, zarówno w zakresie tłumaczenia pisemnego jak i ustnego.
2. Studenci uzyskują w czasie studium licencjackiego dwie specjalności: nauczyciela języka niemieckiego na poziomie licencjatu oraz tłumacza w zakresie tłumaczenia pisemnego i ustnego.
3. Studenci uzyskują specjalność nauczycielską w zakresie nauczania języka niemieckiego.

Opis modułów

Wstęp do językoznawstwa

Sluchacze zapoznają się z podstawowymi pojęciami językoznawczymi: językoznawstwo, jego subdyscypliny, usytuowanie wśród dyscyplin humanistycznych, system językowy, podsystemy języka, tekst, zdanie/ wypowiedź, fraza, wyraz, morfem i jego warianty, fonem i alofony; rdzeń, temat, końcówka. Przegląd szkół językoznawczych i ich wkładu w poznanie struktury języka. Historia badań językoznawczych w starożytności. Era nowożytna do końca XVIII wieku. Poglądy komparatystów. Wilhelm von Humboldt. Szkoła młodogramatyczna. Współczesne (XX-wieczne) teorie lingwistyczne: Dialektologia i geografia lingwistyczna. Szkoła kazańska. Szkoła moskiewska. Poglądy Ferdynanda de Saussure'a. Szkoła praska. Językoznawstwo funkcjonalne (Andre Martinet). Strukturalizm amerykański. Metoda składników bezpośrednich. Glossematyka (Luis Hjelmslev). Model generatywno-transformacyjny (Noam Chomsky). Celem przedmiotu jest osiągnięcie biegłości w posługiwaniu się terminologią lingwistyczną.

Gramatyka opisowa języka niemieckiego

Moduł teoretyczny: Język niemiecki wśród języków indoeuropejskich. Etapy rozwojowe języka niemieckiego. Opis poszczególnych podsystemów języka niemieckiego: Fonetyka – opis systemu dźwiękowego języka niemieckiego. Morfologia – nauka o wyrazie. Klasy wyrazów: rzeczowniki, zaimki, przymiotniki, czasowniki, przyimki, partykuły. Definicje klas. Paradygmaty. Składnia – nauka o zdaniu. Części zdania: podmiot, orzeczenie, dopełnienia, okoliczniki, przydawki. Budowa zdania pojedynczego nierozwiniętego, rozwiniętego, zdania współrzędnie i podrzędnie złożonego. Szyk wyrazów w zdaniu niemieckim. Moduł praktyczny: analiza logiczna i gramatyczna zdań (rozbior).

Celem zajęć jest opanowanie przez studentów zasad opisu w modelu tradycyjnym z uwzględnieniem (w ograniczonym zakresie) gramatyki dependencyjnej i opisu Hansa Glinza.

Gramatyka kontrastywna niemiecko-polska

Moduł teoretyczny: Pojęcie językoznawstwa kontrastywnego/konfrontatywnego. Historia studiów kontrastywnych. Implikacje glottodydaktyczne. Pojęcie tertium comparationis: jako kategorii gramatycznej bądź semantycznej. Konfrontacja unilateralna, bilateralna i multilateralna. Zagadnienie modelu gramatycznego w opisie kontrastywnym. Struktury zbieżne, rozbieżne i podobne. Ekwivalencja tłumaczeniowa a analogia strukturalna. Przegląd podsystemów języków niemieckiego i polskiego w celu zestawienia inwentarza, przyporządkowania ekwiwalentów, wykazania różnic między językiem niemieckim a polskim. Rozbieżności systemów dźwiękowych. Zastosowanie transkrypcji API do obu języków. Morfologia: Zaimek – przegląd klas w obu językach. Porównanie deklinacji rzeczowników i przymiotników języka niemieckiego i polskiego. Czasownik – podział na podgrupy, odmiana. Przyimki, przysłówki, partykuły wg schematu gramatyki opisowej. Składnia kontrastywna: części zdania i ich wyrażanie za pomocą części mowy. Budowa zdań pojedynczych i złożonych. Kategorie gramatyczne bez ekwiwalentu w drugim języku jako bariery przekładu. Moduł praktyczny: celem ćwiczeń jest opanowanie zasad opisu kontrastywnego. Formy: analiza fragmentów tekstów, wskazywanie różnic między językiem niemieckim a polskim w zakresie środków wyrazu.

Podstawy glottodydaktyki

Moduł teoretyczny: Związki glottodydaktyki z innymi dyscyplinami. Nauczanie języków obcych w rysie historycznym. Metody nauczania języków, ich wady i zalety: Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa; bezpośrednia; audiolingwalna, kognitywna, komunikatywna, komplementarna, metody alternatywne. Przegląd technik nauczania.

Organizacja procesu dydaktycznego. Jednostka lekcyjna, jej części składowe. Rozgrzewka językowa. Kontrola zadania domowego. Faza prezentacji. Ćwiczenia i ich formy. Faza kontekstualizacji. Planowanie lekcji. Pomoce: podręczniki i środki audiowizualne. Kształtowanie poszczególnych sprawności językowych w różnych grupach wiekowych. Moduł praktyczny: Historia metod i podejść w nauczaniu języków na przykładzie języka niemieckiego. Celem zajęć jest zapoznanie się z metodami nauczania języków obcych, forma realizacji: jako zadanie indywidualne. Cele nauczania języków obcych. Rozwijanie poszczególnych sprawności językowych. Planowanie i organizacja jednostek lekcyjnych. Struktura konspektu. Obserwacja i analiza lekcji, kryteria oceny, videohospitacje. Nauczanie wiedzy językowej: gramatyki, leksyki, wymowy, krajoznawstwa, praca z tekstem. Rola błędów w nauce języka obcego. Zadania sprawdzające i typy testów. Analiza i ocena podręczników. Formy: lektura wybranych tekstów w domu, referaty, praca w grupach – opracowywanie ćwiczeń, konspektów, prezentacji (w ramach ćwiczeń lub work shopów). Forma zaliczenia: praca semestralna nt.: „Ćwiczenia przedkomunikacyjne w nauczaniu leksyki i gramatyki”. Konspekty przedstawiające realizację celów: a) rozwijanie sprawności; b) przekaz wiedzy (gramatyki) na wybranym poziomie.

Praktyka pedagogiczna

Cel: Zapoznanie się z pracą nauczyciela języka obcego przez hospitowanie lekcji nauczyciela opiekuna (germanisty) i jeśli to możliwe – innych nauczycieli języków, oraz poprzez omawianie z nauczycielami przeprowadzonych lekcji. Praktyczne wykorzystanie wiadomości z zakresu realizacji celów komunikacyjnych i stosowania różnorodnych technik dydaktycznych, socjalnych form pracy, mediów itd. w samodzielnie przygotowanych i przeprowadzonych jednostkach lekcyjnych, konsultowanych z nauczycielem opiekunem. Forma realizacji: Praktyka pedagogiczna ciągła w okresie od 1. września do 15. października (6 tygodni). Zgodnie z zaleceniem JM Rektora UAM praktyka obejmuje 150 godzin, w tym 75 godz. efektywnie przeprowadzonych zajęć, 40 godzin hospitacji oraz 35 godzin konsultacji. Forma zaliczania: Zaliczanie praktyki odbywa się w oparciu o dostarczone konspekty przeprowadzonych lekcji, dziennik praktyk oraz opinię nauczyciela opiekuna.

Podstawy translatoryki

Translatoryka (przekładoznawstwo) zajmuje się prawidłowościami procesu translacji.

Moduł teoretyczny obejmuje następujące zakresy tematyczne: Usytuowanie przekładoznawstwa wśród innych nauk i jego interdyscyplinarny charakter. Podstawowe pojęcia: przekład – różne modele, ekwiwalencja tłumaczeniowa i jej typy. Etapy procesu przekładu. Tłumaczenie robocze i końcowe. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne (struktura języka). Historia badań nad przekładem. Metodologiczne podstawy translatoryki. Tłumacz i jego podwójna rola w procesie przekładu. Ślady tłumacza. Narzędzia pracy tłumacza. Warstwowa budowa tekstu wyjściowego i docelowego. Ekwiwalencja na płaszczyźnie semantycznej, pragmatycznej, stylistycznej, leksykalnej. Idiomy i przysłowia. Przykłady nieprzetłumaczalności w translacji niemiecko-polskiej. Specyfika różnych tekstów. Przekład literacki. Krytyka przekładu. Przekład tekstów użytkowych. Moduł praktyczny: Kształtowanie sprawności tłumaczenia tekstów pisanych różnego rodzaju: literatura piękna, teksty prasowe, naukowe, użytkowe. Ćwiczenia polegają na analizie porównawczej oryginału i tłumaczenia w celu uchwycenia prawidłowości przekładu; następnie studenci tłumaczą różne teksty indywidualnie i w grupach.

Literatura i kultura niemieckiego obszaru językowego

Celem zajęć jest przybliżenie studentom literatury i kultury krajów niemieckojęzycznych i ukazanie ich związków z literaturą polską. Prezentacja poszczególnych okresów literatury odbywa się w różny sposób: poprzez ukazanie całej epoki i jej przedstawicieli, z uwzględnieniem tła historycznego; oraz poprzez konkretne dzieło literackie i jego analizę. Studenci opanowują podstawowe pojęcia wiedzy o literaturze; rys historyczny od początków piśmiennictwa do czasów współczesnych oraz pogłębiają umiejętność analizowania tekstów literackich.

Realioznawstwo i krajoznawstwo niemieckiego obszaru językowego

Przedmiot obejmuje wiadomości z geografii (położenie geograficzne, ludność, podział administracyjny, stolice), polityki międzynarodowej (udział w organizacjach

międzynarodowych) i wewnętrznej (polityka społeczna, kulturalna, edukacyjna) oraz gospodarki (surowce naturalne, przemysł, rolnictwo, usługi, handel zagraniczny, budownictwo, bankowość). Realia życia codziennego. Przedmiot jest uzupełniony wycieczkami krajoznawczymi. Formy zajęć: elementy wykładu, work shop, praca indywidualna i w małych grupach, wygłaszanie referatów.

Seminarium dyplomowe

W ramach seminarium dyplomowego student przygotowuje pracę dyplomową. Do wyboru oferujemy następujące dyscypliny:

- glottodydaktykę
- translatorykę

wraz z zakresami interdyscyplinarnymi.

Zadaniem doradcy ds curriculum jest wyjaśnianie studentom zależności pomiędzy przedmiotami, aby mogli dokonać w pełni świadomego wyboru zaliczanych modułów. Niezależnie od tego wszyscy wykładowcy postarają się o przedstawienie swojej dyscypliny na tle innych, aby zarysował się spójny system wzajemnie się uzupełniających modułów, co umożliwić powinno łatwe operowanie wiedzą z zakresów interdyscyplinarnych.

Tematykę ramową poszczególnych seminariów dyplomowych i magisterskich podaje się do wiadomości studentów z semestralnym wyprzedzeniem. Ponadto spis tematyki zawiera pakiet informacyjny, dostępny w czytelnicy, sekretariacie katedry oraz w Internecie.

Zasady zaliczania poszczególnych bloków

Studenci rozpoczynający studia biorą obowiązkowo udział w zajęciach semestru diagnostycznego. Uzyskanie ocen niedostatecznych z poszczególnych sprawności jest już sygnałem alarmowym, a więc otrzymują oni opiekuna, który koordynuje ich działania w następnym semestrze.

Minimum zaliczeniowe dla bloku A

1. Język niemiecki, blok A, zaliczenie i egzamin
2. Wstęp do językoznawstwa, zaliczenie i egzamin
3. Filozofia, zaliczenie i egzamin
4. Gramatyka opisowa języka niemieckiego, zaliczenie i egzamin

Minimum zaliczeniowe dla bloku B

1. Język niemiecki, blok B, zaliczenie i egzamin
2. Język angielski, blok B, zaliczenie i egzamin
Można ewentualnie jednocześnie zaliczać blok A i blok B, przy zachowaniu tej kolejności zdawania egzaminów
3. Gramatyka kontrastywna niemiecko-polska, zaliczenie i egzamin.

Warunkiem dopuszczenia do egzaminu z gramatyki kontrastywnej jest zdanie egzaminu z gramatyki opisowej języka niemieckiego. Na zajęcia można w uzasadnionych przypadkach uczęszczać jednocześnie.

Warunki uzyskania dyplomu licencjata:

1. Zdanie egzaminów z następujących przedmiotów- spis kompletny):

- filozofia
- język niemiecki blok A, blok B, blok C
- język angielski blok A, blok B, blok C
- język rosyjski blok C
- wstęp do językoznawstwa
- gramatyka opisowa języka niemieckiego
- gramatyka kontrastywna niemiecko-polska
- historia literatury niemieckiego obszaru językowego
- krajoznawstwo niemieckiego obszaru językowego
- psycho- i socjolingwistyka (G)
- glottodydaktyka (G)
- lingwistyczne podstawy przekładu (T)
- tłumaczenie konsekutywne (T)
- zaliczenie seminarium dyplomowego (glottodydaktycznego lub translatorycznego), napisanie i złożenie pracy dyplomowej
- egzamin licencjacki.

Legenda:

- G – studenci, wybierający moduł glottodydaktyczny zasadniczy
- T – studenci wybierający moduł translatoryczny zasadniczy.

Zaliczanie obu modułów jest fakultatywne, w takim przypadku student otrzymuje punkty w liczbie większej niż 180.

Wstęp na studia II stopnia

Na studia II stopnia (magisterskie) przyjmuje się studentów w postępowaniu rekrutacyjnym, na które składa się złożenie dokumentów, określonych przepisami, pracy licencjackiej i rozmowa kwalifikacyjna.

Terminarz:

- Złożenie pracy dyplomowej na ręce promotora: do 15 maja.
- Ocena pracy dyplomowej przez recenzenta: do 30 maja

- Egzamin licencjacki odbywa się w II połowie czerwca po zakończeniu sesji egzaminacyjnej.
- Rekrutacja na stacjonarne studia magisterskie (rozmowa kwalifikacyjna) odbywa się od 1 lipca.
- Przewiduje się przeprowadzenie naboru otwartego, również dla osób spoza wydziału i uniwersytetu. Rekrutacja na zaoczne studia magisterskie odbywa się po 20 września.
- Studenci, którzy zdali obowiązkowe egzaminy w terminie poprawkowym, przystępują do egzaminu licencjackiego we wrześniu. Terminy ustala się w taki sposób, aby umożliwić wszystkim absolwentom studiów I stopnia przystąpienie do rekrutacji na studia II stopnia.

STUDIA MAGISTERSKIE

Minimum zaliczeniowe dla Bloku D

- język niemiecki blok D
- II część modułu literacko-krajoznawczego

Minimum zaliczeniowe dla Bloku E

- egzamin magisterski.

Wyżej wymienione przedmioty stanowią jedynie minimum niezbędne do obliczenia średniej dla celów stypendialnych. Ponadto student jest zobowiązany do zdania pozostałych egzaminów, zamieszczonych na kompletnej liście oraz do uzyskania liczby punktów:

180 pkt na studiach licencjackich i
120 pkt na studiach magisterskich,
łącznie minimum 300 punktów.

Obecnie dobiega końca reforma I stopnia studiów. W roku akademickim 2001/2002 zakończy się cały cykl. Czy będzie to już lingwistyka dostosowana do potrzeb następnego tysiąclecia?